

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ NUTARIMAS

2007 m. kovo 21 d. Nr. 319
Vilnius

Nauja nutarimo redakcija:

Nr. [1304](#), 2009-10-14, Žin., 2009, Nr. 125-5388 (2009-10-20)

DĖL LIETUVIŲ KALBOS INFORMACINĖJE VISUOMENĖJE 2009–2013 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų programos įgyvendinimo priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 189 (Žin., 2009, Nr. [33-1268](#)), 3 lentelės „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų veiklos strategijos nuostatų įgyvendinimo priemonės“ 1169 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti pridedamą Lietuvių kalbos informacinėje visuomenėje 2009–2013 metų programą (toliau – Programa).

2. Nustatyti, kad Programos įgyvendinimo priemonės finansuojamos, atsižvelgiant į šalies finansines galimybes, iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžete ir Valstybės investicijų programoje atitinkamoms ministerijoms ir kitoms institucijoms, atsakingoms už Programos įgyvendinimą, numatytų asignavimų ir 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

Ministras Pirmininkas

Andrius Kubilius

Vidaus reikalų ministras

Raimundas Palaitis

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2007 m. kovo 21 d. nutarimu Nr. 319
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2009 m. spalio 14 d. nutarimo Nr. 1304
redakcija)

LIETUVIŲ KALBOS INFORMACINĖJE VISUOMENĖJE 2009–2013 METŲ PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą (toliau – ES), lietuvių kalba tapo viena iš oficialiųjų ES kalbų. Konsoliduotos Europos Bendrijos steigimo sutarties (Žin., 2004, Nr. [2-2](#)) 149 straipsnyje ES deklaruoja pagarbą nacionalinėms kalboms. Skaitmeniniai lietuvių kalbos produktai, išteklių, naujosios technologijos turi padėti išspręsti tiek konkrečius ES dirbantiems vertėjams keliamus uždavinius, tiek ES mažųjų valstybių kalbų sklaidos, mokymo ir mokymosi, mokslinių tyrimų strateginius iššūkius.

Vis daugiau Lietuvos gyventojų naudojami informacinėmis technologijomis. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2008 metais internetu naudojosi 51 procentas 15–74 metų Lietuvos gyventojų. Viešojo administravimo institucijų paslaugomis, teikiamomis internetu, bent kartą per metus naudojosi 20 procentų gyventojų.

Lietuvai integruojantis į daugiakultūrę pasaulio aplinką ir plintant informacinėms technologijoms, itin svarbu išsaugoti nacionalinę kultūrą ir lietuvių rašytinę ir šnekamąją kalbą. Kita vertus, naudojimosi elektroninėmis paslaugomis plėtrą lemų didesnės Lietuvos vartotojų galimybės naudotis informacinėmis technologijomis, turinčiomis lietuviškas rašto ir šnekos sąsajas.

2. Lietuvių kalbos informacinėje visuomenėje 2009–2013 metų programoje (toliau – ši programa) vartojamos sąvokos:

Lokalė – kompiuteryje ir jo programinėje įrangoje vartojamų elementų, priklausančių nuo kalbos ir kultūros normų, visuma.

Lokalizacija – programinės įrangos pritaikymas tam tikrai kalbinei ir kultūrinei aplinkai.

Unikodas – ženklų koduotė, apimanti daugelį šiuo metu naudojamų rašto sistemų.

Semantinės technologijos – technologijos, kurių objektas yra analizuojamų duomenų prasmė ir prasminiai ryšiai. Semantinių technologijų abstrakcijos lygis aukštesnis nei egzistuojančių informacinių technologijų, todėl galima susieti duomenis, turinį ir procesus.

Semantinė analizė – informacinių technologijų priemonėmis atliekama analizė, kai analizuojami duomenys (tekstas, šneka, vaizdas) papildomi aukštesnio lygio – prasmine informacija.

Semantinė paieška – paieška, kuriai atlikti naudojamos žodžių reikšmės, sąvokos ir jų tarpusavio ryšiai. Tuo ji skiriasi nuo paprastos paieškos, kuriai atlikti naudojama simbolių eilutė.

II. ESAMOS BŪKLĖS APŽVALGA

3. Bendruoju mastu:

3.1. Pastaruoju metu pasaulyje labai suintensyvėjo teksto automatinio vertimo naudojimas. Automatinis grožinės literatūros vertimas dar netobulas, tačiau šiuo būdu jau verčiami laikraščių straipsniai, techniniai tekstai, interneto puslapiai, juo naudojamosi telekomunikacinio daugiakalbio ryšio sistemose ir interneto paieškos paslaugų teikimo kompiuteriuose.

3.2. Šiuo metu pasaulyje atsiranda kompiuterių, kompiuterizuotų prietaisų, su kuriais jau galima dirbti šnekantis balsu anglų, japonų ir kitomis kalbomis.

3.3. Internete informacijos valdymą keičia žinių valdymas, vystosi informacijos paieškos, teksto apdorojimo technologijos, pritaikomi semantinių technologijų standartai. Atsiranda vis daugiau sumaniųjų įrenginių, kurie tampa informacijos tinklo dalyviais.

3.4. Kiekviena valstybė rūpinasi, kad šalies kompiuteriuose ir informacinėse sistemose būtų vartojami jos valstybinės kalbos rašto ženklai. Visos ES valstybės jau turi savo lokales, kuria ir adaptuoja kompiuterinius šriftus, rūpinasi senųjų rašmenų pavaizdavimu ir katalogavimu. Daugelis jų jau yra parengusios oficialių dokumentų, rekomenduotinių raštų, įvairių svarbesnių informacijos pateikimo formų šablonų rinkinius ir nuolat juos atnaušina.

3.5. Programinė įranga išverčiama ir pritaikoma dirbti su konkrečia kalba parašytais dokumentais, kad dialogas su kompiuteriu vyktų ta kalba, laikantis toje aplinkoje galiojančių standartų ir kultūros normų. Dėl kalbų, kultūrų ir informacinių technologijų įvairovės lokalizacijos mastas įvairiose pasaulio šalyse nevienodas. Didžiausią pažangą pasiekusios Vakarų Europos valstybės, Japonija, Jungtinės Amerikos Valstijos (dėl didėjančios lokalizuotos programinės įrangos paklausos).

4. Lietuvos mastu:

4.1. Dauguma naujų kalbos technologijų srities tyrimų ir praktinių darbų pradėta vykdyti 2000 metais. Nemaža tokių šios srities priemonių rėmė Valstybinė lietuvių kalbos komisija, kuri skatino ir palaikė kompiuterių programinės įrangos, interneto ir elektroninio pašto lietuvinimo, lietuvių kalbos automatinio vertimo, atpažinimo, sintezės ir kitus darbus. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Informacinės visuomenės plėtros komitetas) užsakymu sulietuvintas raštinės programinės įrangos paketas „OpenOffice.org“ (www.ivpk.lt). Taip pat atlikti interneto naršyklių „Mozilla“ ir „Opera“ lietuvinimo darbai (adaptuojamos ir naujos šių naršyklių versijos), sukurta lituanistikos mokslui pritaikyta lietuvių kalbos rašto ženklų sistema „Palemonas“ (www.vlkk.lt), paskelbta internete viešai prieinama duomenų bazė „Lietuvių kalbos morfologinis žodynas“ (<http://donelaitis.vdu.lt>), išleistas Valstybinės lietuvių kalbos komisijos teigiamai įvertintas ir patvirtintas „Enciklopedinis kompiuterijos žodynas“, remiamas internete viešai prieinamo lygiagrečiojo lietuvių kalbos tekstyno (<http://donelaitis.vdu.lt>) kūrimas.

4.2. Sudaromos įvairios kalbos išteklių bazės, skirtos mokslo tiriamiesiems darbams, skaitmeniniams įrankiams ir elektroniniams lietuvių kalbos skaitmeniniams produktams kurti. 2005 metais internete pradėjo veikti akademinis „Lietuvių kalbos žodynas“ (www.lkz.lt), kuriame pateikta maždaug 0,5 mln. žodyno straipsnių, o jo korpusą sudaro 11 mln. žodžių. Nuolat pildoma Tarmių archyvo duomenų bazė, kurioje aprašomi Lietuvių kalbos institute saugomi tarmių garso įrašai ir pateikiami šių įrašų pavyzdžiai. Parengta Nacionalinės kalbos išteklių duomenų bazės koncepcija, apimanti senosios lietuviškos raštijos leksiką, tarminius žodžius, bendrinę leksiką. 2005 metais pradėti Nacionalinės kalbos išteklių duomenų bazės kūrimo darbai.

4.3. Lietuvoje vykdomi rašytinės kalbos tekstynų kaupimo darbai. Visuomenei internetu prieinamas dabartinės rašytinės lietuvių kalbos tekstynas, turintis 100 mln. teksto žodžių. Be to, kaupiamas lygiagretusis lietuvių ir kitų kalbų (anglų, vokiečių, čekų) tekstynas, parengti keli nedideli specialieji tekstynai. Tačiau dabartinio neanotuoto lietuvių kalbos tekstyno modernioms lietuvių kalbos technologijoms (informacijos paieškos, mašininio vertimo ir kitoms sistemoms) kurti nepakanka. Esamiesiems ir būsimiesiems tekstynams reikia bendros lietuvių kalbai pritaikytos programinės įrangos, kuri leistų kuo geriau naudoti turimus kalbos išteklius ir iš jų gaunamus skaitmeninius aprašus.

4.4. 2008 metais įvykdytas projektas „Internetinės informacijos vertimo priemonė“, pagal kurią sukurta automatinio vertimo iš anglų į lietuvių kalbą paslauga (<http://vertimas.vdu.lt>), kuria naudojasi beveik pusė milijono Lietuvos interneto vartotojų.

4.5. Kad skaitmeniniu pavidalu būtų išsaugotas lietuvių kalbos paveldas, turi būti sukurta bendra lietuvių kalbos paveldo skaitmeninė informacinė erdvė. Internetu turi būti nuolat skleidžiamas lietuviškas turinys pasaulio visuomenei, pateikiama aktuali, išsami ir patikima informacija, užtikrinamas nuolatinis, patikimas, geros kokybės lietuvių kalbos paveldo išteklių naudojimas mokslo, švietimo ir kultūros tikslams. Lietuvių kalbos paveldo skaitmeninimo darbai kol kas dar nevykdomi nuosekliai: institucijos šiuos darbus dirba tik savo iniciatyva, nes tenka ieškoti finansavimo iš įvairių šaltinių.

4.6. Kompiuterijos ir informacinių technologijų terminijos tvarkymas Lietuvoje pastaraisiais metais pagerėjo. Informacinės visuomenės plėtros komiteto iniciatyva atnaujinta ir patobulinta pagrindinė interneto svetainė „Lietuvių kalba informacinėje visuomenėje“ (www.likit.lt), kurioje pateikiamos lietuvių kalbos vartojimo kompiuterijoje problemos ir jų sprendimai, skelbiami naujausi kompiuterijos žodynai. Intensyviai tvarkoma ir kitų sričių terminija: rengiami ir leidžiami daugiakalbiai aiškinamieji žodynai, kuriamos vartotojams viešai prieinamos terminų bazės. Sukurta lietuvių kalbos terminų bazė (Lietuvių kalbos terminynas, www.terminynas.lt.)

4.7. 2003 m. gruodžio 23 d. priimtas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymas (Žin., 2004, Nr. [7-129](#)), kuriame pirmą kartą teisiškai reglamentuota nuoseklaus lietuvių kalbos terminijos kaupimo, kūrimo, sisteminimo, norminimo, derinimo su kitų kalbų terminija procedūra. Vadovaujantis šiuo teisės aktu, neturinčiu analogo kitose šalyse, pradėtas kurti Lietuvos Respublikos terminų bankas (www.terminai.vlkk.lt) (toliau – terminų bankas). Tai – ne tik viešas ir laisvai prieinamas visiems interneto vartotojams terminų šaltinis, bet ir bendra valstybės institucijų ir įstaigų, kitų juridinių ir fizinių asmenų informacinė sistema. Terminiją pagal kompetenciją čia pradėjo kaupti ir tvarkyti Lietuvos Respublikos Seimas ir jam atskaitingos institucijos, ministerijos, Vyriausybės įstaigos, įstaigos prie ministerijų. Terminų banko informacine sistema gali naudotis mokslinių tyrimų įstaigos, universitetai, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys, be to, jie gali patys teikti mokslo, technikos, meno, kitų visuomenės gyvenimo sričių terminiją. Terminų bankas labai reikalingas teisės aktų rengėjams ir (arba) vertėjams, ypač dirbantiems ES institucijose.

4.8. Valstybinė lietuvių kalbos komisija ir Lietuvių kalbos institutas 2005 metais Briuselyje, Europos lingvistinių organizacijų asociacijos asamblėjoje, pasirašė deklaraciją, kuri ragina daug dėmesio skirti kalbų mokymosi ir pažinimo keliakalbių instrumentų ir produktų kūrimui. Deklaracijoje teigiama, kad „tobulesnių bei gausesnių užsienio kalbų mokymo kompiuterinių lingvistinių įrankių projektavimą ir gamybą turėtų remti ir nacionalinės vyriausybės, ir ES institucijos. Turėtų būti kuriami bendrusios Europos standartus atitinkantys įrankiai: vienakalbiai, daugiakalbiai bei lygiagretūs tekstynai, tezaurai, terminų bankai, žodynai, automatinio vertimo bei kalbų mokymo priemonės. Ypatingas dėmesys bei parama turėtų būti skiriami kurti lingvistiniams įrankiams tų kalbų bei kalbų porų, kurios kol kas nesudomino komercinių struktūrų“.

4.9. Šnekamosios kalbos (balso) vartojimas, dirbant kompiuteriais, kompiuterizuotais prietaisais, didina darbo našumą, patogus ir naudingas įvairių sričių vartotojams. Siekiant išsaugoti lietuvių kalbą vis plačiau informacines technologijas naudojančioje visuomenėje, svarbu jau dabar, sutelkus lietuvių kalbą mokančius tyrėjus, eksperimentinės plėtros specialistus, kurti ir pradėti gaminti priemones, suteikiančias galimybes dirbti su kompiuteriais, kompiuterizuotais prietaisais šnekantis lietuviškai.

4.10. Lietuvoje suaktyvėjo programinės įrangos lokalizavimo darbai, tačiau į lietuvių kalbą išversta dar palyginti nedaug programinės įrangos. Daugelis programinės įrangos vartotojų nėra kompiuterijos specialistai. Įsigydami programinę įrangą, jie patys negali nei įvertinti jos kokybės, nei nustatyti, ar ši įranga tinkama naudoti lietuviškoje terpėje. Nėra teisinių priemonių, ribojančių prekybą tarptautinių ir Lietuvos standartų neatitinkančia programine įranga arba nevisaverte programine

įranga. Lokalizacijos darbų plėtra per pastaruosius metus į oficialias ES kalbas siekė 94 procentus, į lietuvių kalbą – 83 procentus. Atsilikimas nuo ES valstybių senbuvių ne mažėja, o didėja. Kad būtų pasiektas ES valstybių vidurkis, reikėtų išversti maždaug 2,5 karto daugiau programinės įrangos tekstų.

4.11. Lietuvos gyventojai nepakankamai moka ES pagrindines (darbines) kalbas. Statistikos departamento duomenimis, 2005 metais anglų kalba galėjo laisvai skaityti ir susikalbėti 37,9 procento suaugusių Lietuvos gyventojų, prancūzų – 5,5 procento, vokiečių – 20,1 procento. Tai daugiau kaip du kartus blogesnis rodiklis už ES vidurkį. Siekiant sumažinti Lietuvos gyventojų kultūrinę ir socialinę atskirtį bendraujant su ES institucijomis, verslo organizacijomis ir kitų valstybių piliečiais, būtina sukurti labiausiai vartojamų ES kalbų automatinio vertimo ir sintaksinės semantinės analizės įrankius naujausių technologijų pagrindu. Tai ypač aktualu dabar – Lietuvai rengiantis pirmininkauti ES 2013 metais.

4.12. Nuotolinis mokymas – perspektyvus būdas, vis plačiau taikomas visame pasaulyje. Atsiradęs suderinus tradicinių mokymo metodų patirtį ir šiuolaikines technologijas, nuotolinis mokymas suteikia galimybę ne tik įgyti žinių, bet ir nuolat jas tobulinti. Nuotolinis švietimas lietuvių kalba ypač praverčia lietuvių kilmės užsienio valstybių piliečiams (lavinant gimtosios kalbos įgūdžius) arba kitakalbiamis Lietuvos Respublikos piliečiams (mokantis lietuvių kalbos). Vis intensyviau pritaikoma virtualioji mokymosi aplinka. Tai yra kultūrinė mokymo ir mokymosi terpė, todėl ją reikia itin kruopščiai parengti darbui Lietuvoje. Itin svarbu plėtoti lietuvišką turinį virtualiosiose mokymosi terpėse. Kol kas dažniausiai kuriami tik aukštųjų mokyklų kursai. Ypač pasigendama edukacinės medžiagos įvairaus amžiaus mokiniams.

4.13. Švietimo ir mokslo ministerija perka įvairias originalias lietuvių kalbai skirtas mokomąsias kompiuterines programas (Lietuvių kalbos kompiuterinis sąvadas, Lietuvių tarmės, Gimtoji istorija, Įdomioji Lietuvos istorija, Lietuvių etninė kultūra, Dabartinės lietuvių kalbos žodynas ir panašiai), palaiko svetainę www.emokykla.lt. Šie darbai aktualūs ir turi būti toliau plėtojami.

4.14. Šiuo metu didelė dalis naudojamų sistemų nepasiekiamos internetu ir neteikia paslaugų visą parą. Visos sistemos, išskyrus anglų–lietuvių vertimo sistemą, neturi mašinos–mašinos sąsajos.

III. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ (SSGG ANALIZĖ)

5. Stiprybės:

5.1. Lietuvoje sukaupta nemažai kompiuterinių klasikinės formos kalbinių išteklių, žinių, kurių reikia jiems apdoroti, parengta atitinkamos kvalifikacijos specialistų;

5.2. lietuvinama visuomenei aktuali taikomoji kompiuterinė programinė įranga, atliekami kompiuterijos terminų norminimo darbai;

5.3. sutelktas lietuvių kalbos specialistų, dirbančių informacinių technologijų taikymo srityje ir sistemingai plėtojančių inovatyvius šios srities darbus, branduolys;

5.4. ES visokeriopai remia nacionalinių kalbų ir kultūrų išsaugojimą.

6. Silpnybės:

6.1. per mažai informuojama ir propaguojamos priemonės apie lietuvių kalbos funkcionavimo informacinėse technologijose galimybes;

6.2. nepakankami lietuvių kalbos išteklių elektroninėje terpėje spartesnei lietuvių kalbos ir informacinių technologijų integracijai;

6.3. trūksta lietuviškų standartų lietuvių kalbai tvarkyti informacinėmis technologijomis;

6.4. nemažai aktualios programinės įrangos nesulietuvinta ir nepritaikyta visuomenės poreikiams;

6.5. lokalizuojant programinę įrangą, neužtikrinamas vienodas kompiuterijos terminų, leksikos ir frazių naudojimas;

6.6. tobulintinas kompiuterinių šriftų specifinių ženklų (kirčiuotos lietuviškos raidės, transkripcijos ir senieji rašto ženklai) kodavimas unikode;

6.7. nepakankamai rūpinamasi lietuvių šnekamosios kalbos (šnekos) vartojimu elektroninėje, kompiuteriui, kompiuterizuotų prietaisų terpėje;

6.8. per mažai dėmesio skiriama pagrindinio komunikacijos barjero – kitos kalbos nemokėjimo – įveikimui ir turinio lietuvių kalba internacionalizavimui;

6.9. nepasiekta lietuvių kalbos ir informacinių technologijų integracija semantikos srityje, nesukurta lietuviško interneto turinio sintaksinės ir semantinės analizės ir paieškos priemonių.

7. Galimybės:

7.1. sudaryti sąlygas išsaugoti valstybinės lietuvių kalbos statusą integruojantis į daugiakalbę ES;

7.2. atpiginti sudėtingų kalbos technologijų produktų kūrimą pasinaudojant pasaulyje sukurtais sprendimais;

7.3. pasinaudoti jau sukurtais tekstynais, garsynais ir kitais lietuvių kalbos ištekliais ir programinėmis priemonėmis;

7.4. kurti lietuviškos šnekos atpažinimo ir balso sintezės variklius, plėtoti jų praktinį pritaikymą;

7.5. tęsiant programinės įrangos lokalizavimo darbus, sumažinti socialinę gyventojų atskirtį – visi, net ir nemokantys užsienio kalbų, galės pasinaudoti informacinėmis technologijomis;

7.6. kurti lietuvių kalbos semantikos infrastruktūrą ir jos pagrindu plėtoti elektronines paslaugas;

7.7. įsitraukti į Europos Bendrijos ir kitas tarptautines kalbos technologijų programas.

8. Grėsmės:

8.1. neatlikus šioje programoje numatytų darbų, nebus užtikrintas lietuvių kalbos išlikimas šalia didžiųjų ES valstybių kalbų, nebus išlaikytas dabartinis jos statusas;

8.2. pavėluotai įsitraukus į Europos Bendrijos ir kitas tarptautines kalbos technologijų programas, nebus laiku įvykdyti šioje programoje numatyti darbai;

8.3. nesukūrus interneto svetainės, kurioje būtų sudaryta galimybė visuomenei nemokamai naudotis esamais lietuvių kalbos ir raštijos ištekliais, lietuvių kalbos ir kultūros duomenys bus sunkiau randami ir prieinami visuomenei, gali prarasti savo vertę ir aktualumą;

8.4. nesukaupus pakankamo kiekio ir aktualių, atspindinčių dabartinės lietuvių kalbos reiškinius, išteklių, negalima bus kurti efektyvių lietuvių kalbos taikymo informacinėse technologijose priemonių;

8.5. neparengus lietuvių kalbos tvarkymo informacinėse technologijose standartų, nebus užtikrintas visavertis lietuvių kalbos funkcionavimas kuriant ir diegiant informacines technologijas;

8.6. neparengus programinei įrangai lokalizuoti reikalingų lietuvių kalbos išteklių, nebus sudarytos galimybės užtikrinti lokalizavimo darbų kokybę;

8.7. neišplėtus ir nepatobulinus lituanistinio kompiuterinio šrifto „Palemonas“, nebus užtikrintas šrifto „Open type“ savybių funkcionalumas, nebus užtikrinama lietuvių kalbos paveldo išteklių skaitmeninimo kokybė;

8.8. lietuviškos sąsajos nebuvimas didins socialinę kalbinę atskirtį, neskatins programinės įrangos legalaus naudojimo, didės atsilikimas nuo ES valstybių senbuvių informacinių technologijų naudojimo srityje;

8.9. nesuskaitmeninus lietuvių kalbos ir tautosakos paveldo duomenų, nebus užtikrintas nacionalinio paveldo išsaugojimas ir sklaida informacinėse technologijose;

8.10. nesukūrus skaitmeninių aktualiausių sričių žodynų, nebus sudarytos reikiamos sąlygos užtikrinti vertimų kokybę, kurti naujus lietuvių–kitų kalbų žodynus;

8.11. nesudarius sąlygų vartoti kompiuteriuose, kompiuterizuotuose prietaisuose lietuvių šnekamosios kalbos (šnekos) ir paplitus Lietuvoje kitomis šnekomis valdomiems kompiuteriams, kompiuterizuotiems prietaisams, lietuvių kalba nebus vartojama;

8.12. nepatobulinus kompiuterio valdymo balsu priemonių, bus ribojamos neįgaliųjų ir kitų asmenų galimybės gauti elektronines paslaugas;

8.13. be automatinio vertimo iš lietuvių į anglų arba prancūzų kalbas (ir atvirkščiai) įrankių daliai Lietuvos gyventojų, nemokančių užsienio kalbos (apie 60 procentų), bus ribojamos komunikavimo galimybės;

8.14. nesukūrus saugumo reikalavimus užtikrinančios vertimo paslaugos Lietuvoje, nebus užtikrinta svarbių dokumentų apsauga;

8.15. lietuvių kalba, neįdiegta į elektroninę terpę, bus nevisavertė, nes nepasklidusi elektroninėje terpėje greitai taps joje nebevertinama ir bus pasmerkta iš jos išnykti;

8.16. neturint lietuviško internetinio turinio gramatinės, semantinės ir sintaksinės analizės priemonių, nebus sudarytos sąlygos internete vartoti taisyklingą lietuvių kalbą.

IV. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

9. Šios programos tikslas – prisidėti prie lietuvių kalbos, kaip lietuviybės pamato visose valstybės gyvenimo srityse, išsaugojimo ir kuo plačiau diegti lietuvių kalbą į modernias informacines technologijas, per viešai visuomenei prieinamas kalbos technologijas ir teikiamas elektronines paslaugas lygiateisiškai integruotis į daugiakalbę ir įvairialypę Europos bendruomenę.

10. Šios programos uždaviniai:

10.1. sudaryti sąlygas, užtikrinančias visavertį lietuvių kalbos (rašytinės ir šnekamosios) funkcionavimą visose valstybės gyvenimo srityse;

10.2. lituanizuoti kompiuterių programinės įrangos ir skaitmeninių įrenginių vartotojų sąsajas, plėtoti ir norminti terminiją;

10.3. kaupti lietuvių kalbos ir raštijos išteklius, jų pagrindu kurti viešai prieinamus skaitmeninius produktus;

10.4. diegti lietuvių šnekamosios kalbos (balso) vartojimą kompiuteriuose ir kompiuterizuotuose prietaisuose;

10.5. kurti kalbos automatinio vertimo ir sintaksinės-semantinės analizės priemones, pagrįstas naujomis technologijomis.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI IR NUMATOMI REZULTATAI

11. Šios programos įgyvendinimo vertinimo kriterijai yra:

11.1. sukurtoje ir viešai prieinamoje interneto svetainėje skelbiamų viešai ir nemokamai prieinamų lietuvių kalbos ir raštijos išteklių, priemonių, elektroninių paslaugų skaičius;

11.2. sukurtos interneto svetainės lankytojų skaičius;

11.3. sukurtų norminamojo pobūdžio naujų dabartinės lietuvių kalbos vartosenos (rašytinė ir šnekamoji) elektroninių paslaugų skaičius;

11.4. parengtų lietuvių kalbos tvarkymo informacinėse technologijose standartų skaičius;

11.5. sukurtų nuotolinio lietuvių kalbos mokymo sistemų, programų ir edukacinių priemonių, prieinamų visiems vartotojams, skaičius;

11.6. lokalizuotų (arba atnaujintų lokalizacijos) visuomenei aktualios programinės įrangos paketų skaičius;

11.7. parengoms ir patobulintoms programoms lokalizuoti reikalingų priemonių skaičius;

11.8. sukurtų naujų arba patobulintų lietuvių kalbos kompiuterinių šriftų skaičius;

11.9. suskaitmenintų nacionalinio kalbos ir tautosakos paveldo kartotekų skaičius;

11.10. suskaitmenintų vienakalbių ir daugiakalbių žodynų skaičius;

11.11. sukurtos programinės įrangos, atpažįstančios balsą komandas ir frazes, pritaikymų skaičius;

11.12. sukurto lietuvių šnekos atpažinimo variklio pritaikymų skaičius;

11.13. sukurto balsą (sintetinės ir natūralios šnekos) sintezatoriaus pritaikymų skaičius;

11.14. sukurtos automatinio vertimo iš lietuvių kalbos į anglų kalbą ir iš anglų kalbos į lietuvių kalbą sistemos pritaikymų skaičius;

11.15. sukurtos automatinio vertimo iš lietuvių kalbos į prancūzų kalbą ir iš prancūzų kalbos į lietuvių kalbą pritaikymų skaičius;

11.16. sukurtų lietuvių kalbos sintaksinės-semantinės analizės priemonių pritaikymų skaičius;

11.17. sukurtos lietuviško turinio interneto svetainių analizės sistemos pritaikymų skaičius;

11.18. sukurtų priemonių tarpusavio sąveikumo, pasiekiamumo lygis.

12. Įgyvendinus šioje programoje numatytus uždavinius, bus pasiekti šie rezultatai:

12.1. sukurta interneto svetainė, kurioje visuomenė galės viešai ir nemokamai naudotis esamais lietuvių kalbos ir raštijos ištekliais, programos įvykdytų priemonių rezultatais;

12.2. sukurtos interneto svetainės lankytojų bus ne mažiau kaip 50 tūkst. per metus;

12.3. sukurta interaktyvi elektroninė lietuvių rašytinės kalbos naujovių vartosenos paslauga;

12.4. sukurta interaktyvi elektroninė lietuvių sakytinės kalbos naujovių vartosenos paslauga;

12.5. parengti rašytinio lietuvių kalbos šrifto ir lietuviškų kirčiuotų raidžių kodavimo standartai;

12.6. sukurta viena nuotolinio lietuvių kalbos mokymo sistema, dvi nuotolinio lietuvių kalbos mokymo programos ir dvi edukacinės priemonės, prieinamos visiems vartotojams;

12.7. lokalizuoti (arba atnaujinta lokalizacija) ne mažiau kaip keturi visuomenei aktualios programinės įrangos paketai;

12.8. aktualizuotas enciklopedinis kompiuterijos žodynas (kasmetinis), išleistas naujos redakcijos anglų–lietuvių kompiuterijos žodynas, dažnai pasikartojančių frazių žodyno, kompiuterijos (informatikos) aiškinamojo norminio žodyno, kompiuterio naudotojo teminio žodynėlio-žinyno elektroninės versijos;

12.9. suskaitmenintos ne mažiau kaip trys nacionalinio kalbos ir tautosakos paveldo kartotekos;

12.10. suskaitmeninti ne mažiau kaip penki aktualiausi visuomenei vienakalbiai ir daugiakalbiai žodynai;

12.11. sutvarkytas ir praktiškai įdiegtas visų lietuvių kalbos rašto ženklų kodavimas unikode, jų įvedimas į klaviatūrą, patobulintas ir išplėstas lituanistinis šriftas „Palemonas“ iki ne mažiau kaip 6 000 ženklų; sukurta programinė įranga, užtikrinanti šiems ženkliams „Open Type“ savybių funkcionalumą;

12.12. sukurta interneto puslapių atidarymo balsu programinė įranga, atpažįstanti ne mažiau nei 100 komandų ir (arba) frazių 95 procentų tikslumu, pritaikyta ne mažiau kaip dviem elektroninėms paslaugoms teikti;

12.13. sukurtas lietuvių šnekos atpažinimo variklis, pritaikytas ne mažiau kaip dviem elektroninėms paslaugoms teikti;

12.14. sukurtas elektroninio teksto skaitytuvas, kurio balsas bus panašus į šnekamąją kalbą, kuris pasieks ne mažesnę nei 80 procentų šnekos suprantamumo lygį ir bus pritaikytas ne mažiau kaip dviem elektroninėms paslaugoms teikti;

12.15. sukurta automatinio vertimo iš lietuvių kalbos į anglų kalbą ir iš anglų kalbos į lietuvių kalbą sistema, pritaikyta lietuvių kalbos sandaros ir internetinio turinio vertimo elektroninėms paslaugoms teikti;

12.16. sukurta automatinio vertimo iš lietuvių kalbos į prancūzų kalbą ir iš prancūzų kalbos į lietuvių kalbą sistema, pritaikyta lietuvių kalbos sandaros ir internetinio turinio vertimo elektroninėms paslaugoms teikti;

12.17. sukurtos priemonės, pritaikytos teikti sintaksinės-semantinės analizės paslaugą su galimybe vykdyti semantinę paiešką esamuose gramatiškai anotuotuose tekstuose ir analizuoti savo įvestus tekstus, atlikti lietuvių kalbos gramatinę analizę ir pasiūlyti sakinio formuluotes;

12.18. sukurta sistema, sauganti lietuvių kalbos ir analizės priemones ir rezultatus, pritaikyta analizuoti lietuviško turinio interneto svetainių turinį, atlikti pagal jį paiešką, palyginti tarpusavyje svetainėse esančius tekstus ir turinį, pateikti analizės rezultatus vartotojui priimtina forma.

12.19. visos pagal šią programą sukurtos priemonės tarpusavyje sąveikios ir pasiekiamos tinkle visą parą, turi žmogus–mašina ir mašina–mašina sąsajas.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13. Šios programos įgyvendinimo darbus viešina pagrindinė interneto svetainė „Lietuvių kalba informacinėje visuomenėje“ (www.likit.lt).

14. Šios programos priede pateikiamas jos įgyvendinimo priemonių planas ir preliminarus lėšų poreikis joms įgyvendinti. Priemonėms, kurias numatyta finansuoti iš 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų, įgyvendinti bus skelbiami kvietimai teikti paraiškas, ir šių priemonių vykdytojai atrenkami konkurso būdu pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ priemonę „Lietuvių kalba informacinėje visuomenėje“.

15. Šios programos įgyvendinimą koordinuoja Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Susisiekimo ministerija. Valstybinei lietuvių kalbos komisijai siūloma dalyvauti koordinuojant šios programos įgyvendinimą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1592](#), 2010-11-10, Žin., 2010, Nr. 134-6843 (2010-11-16)

16. Susisiekimo ministro įsakymu sudaroma Koordinavimo taryba, kuri atlieka šios programos įgyvendinimo koordinavimo funkciją:

16.1. nagrinėja šios programos įgyvendinimą, rengia ataskaitas Susisiekimo ministerijai;

16.2. vertina pasiektą pažangą įgyvendinant šią programą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1592](#), 2010-11-10, Žin., 2010, Nr. 134-6843 (2010-11-16)

17. Valstybinės biudžetinės įstaigos, dalyvaujančios įgyvendinant šią programą, kasmet iki kovo 1 d. teikia Koordinavimo tarybai informaciją apie šios programos priemonių vykdymą.

LIETUVIŲ KALBOS INFORMACINĖJE VISUOMENĖJE 2009–2013 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ PLANAS

Eil. Nr.	Uždavinio pavadinimas	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai	Vykdyimo metai	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. litų	Lėšų šaltinis
1.	Sudaryti sąlygas, užtikrinančias visavertį lietuvių kalbos (rašytinės ir šnekamosios) funkcionavimą visose valstybės gyvenimo srityse	1.1. Sukurti interneto svetainę, kurioje būtų sudaryta galimybė visuomenei viešai ir nemokamai naudotis esamais lietuvių kalbos ir raštijos ištekliais, vykdant šios programos įgyvendinimo priemones sukurtais produktais ir paslaugomis	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2009–2011	1500	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		1.2. Papildyti esamą lietuvių kalbos tekstyną	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2013	1000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		1.3. Sukurti lietuvių kalbos garsyną	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2013	1000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		1.4. Rengti lietuvių kalbos tvarkymo informacinėse technologijose standartus	Lietuvos standartizacijos departamentas	2010	200	Aplinkos ministerijos asignavimai
		1.5. Sukurti edukacines, lietuvių kalbai skirtas, skaitmenines mokymo priemones	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2012	1000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
2.	Lituanizuoti kompiuterių programinės įrangos ir skaitmeninių įrenginių vartotojų sąsajas, plėtoti ir norminti terminiją	2.1. Sudaryti sąlygas atsirasti lokalizuotai visuomenei aktualiai programinei įrangai	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2012	2000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		2.2. Parengti programoms lokalizuoti reikalingas priemones	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2013	1000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		2.3. Kurti naujus ir tobulinti esamus lietuvių kalbos kompiuterinius šriftus	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2013	1000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos

Eil. Nr.	Uždavinio pavadinimas	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai	Vykdyimo metai	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. litų	Lėšų šaltinis
3.	Kaupti lietuvių kalbos ir rašties išteklius, jų pagrindu kurti viešai prieinamus skaitmeninius produktus	3.1. Suskaitmeninti nacionalinio kalbos ir tautosakos paveldo kartotekas	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2012	4900	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		3.2. Skaitmeninti vienakalbius ir daugiakalbius žodynus	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2012	3000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
4.	Diegti lietuvių šnekamosios kalbos (balso) vartojimą kompiuteriuose ir kompiuterizuotuose prietaisuose	4.1. Sukurti komandų ir frazių atpažintuvus ir jų pagrindu teikiamas elektronines paslaugas	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2012	2000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		4.2. Sukurti lietuvių ištisinės šnekos atpažintuvą ir garsyną ir jų pagrindu teikiamas elektronines paslaugas	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2013	3700	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		4.3. Sukurti lietuvių šnekamosios kalbos (balso) sintezatorių ir jo pritaikymus	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2011	2000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
5.	Kurti kalbos automatinio vertimo ir sintaksinės-semantinės analizės priemones, pagrįstas naujomis technologijomis	5.1. Sukurti automatinio vertimo iš lietuvių kalbos į anglų kalbą ir iš anglų kalbos į lietuvių kalbą sistemą	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2012	4000	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		5.2. Sukurti automatinio vertimo iš lietuvių kalbos į prancūzų kalbą ir iš prancūzų kalbos į lietuvių kalbą sistemą	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2012	1400	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		5.3. Sukurti lietuvių kalbos sintaksinės-semantinės analizės priemonę ir jos pritaikymus	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2012	4500	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
		5.4. Sukurti lietuviškų interneto svetainių analizės sistemą ir jos pritaikymus	konkurso būdu atrinkta valstybės biudžetinė įstaiga	2010–2012	5500	2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondų lėšos
Iš viso					39700	

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [1304](#), 2009-10-14, Žin., 2009, Nr. 125-5388 (2009-10-20)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2007 M. KOVO 21 D. NUTARIMO NR. 319 "DĖL LIETUVIŲ KALBOS INFORMACINĖJE VISUOMENĖJE 2007-2010 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO" PAKEITIMO

Nauja nutarimo redakcija.

2.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [1592](#), 2010-11-10, Žin., 2010, Nr. 134-6843 (2010-11-16)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2007 M. KOVO 21 D. NUTARIMO NR. 319 "DĖL LIETUVIŲ KALBOS INFORMACINĖJE VISUOMENĖJE 2009-2013 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO" PAKEITIMO

*** Pabaiga ***

Redagavo Aušra Bodin (2010-11-16)

aubodi@lrs.lt